

הרחבת המלחמה לרוסיה, מבצע ברברוסה – יוני 1941

ב-22/6/1941 החלו 180 דיבזיות גרמניות לתקוף את בריה"מ לאורך כל גבולה המערבי. מתקפה זו, שכונתה **מבצע ברברוסה**, למעשה חתמה את התפוגגות האינטרס הגרמני בקיום הסכם ריבנטרופ-מולוטוב. כבר באביב אותה השנה גרמניה גמרה-אומר לפתוח במלחמה עם רוסיה, אולם כיבושי הבלקן וצפון אפריקה אליהם נגררה גרמו לה לעכב תכניתה זו עד יוני. חשוב לזכור, כי על-אף נאומיו של היטלר לאחר תחילת המתקפה בהם ציין כי "אם לא היה פותח במלחמה, בריה"מ היתה זו שפותחת בה", שטחיה של בריה"מ נכללו תמיד בעקרון "מרחב המחיה" הנאצי.

אף שדיווחים בדבר סימנים מעידים רבים ליציאת גרמניה למתקפה הגיעו לראשי השלטון הסובייטי, האחרונים העדיפו להתעלם מהם, וכך חוותה רוסיה הפתעה שגרמה לה לאבד בתוך שלשה חודשים וחצי שני מליון לוחמים, מתוכם כ-300,000 שנלקחו בשבי. בסתיו 1941 כבר עמד הצבא הגרמני בשערי מוסקבה, תוך יצוב-קו מול הערים לנינגרד, מוסקבה וסטלינגרד. שינוי המגמה החלק כאשר חורף 41-2 הקדים לבוא, והביא עימו גשמים עזים כבר מאמצע אוקטובר וטמפרטורות הנעות סביב ה-20 מעלות מתחת לאפס כבר באמצע נובמבר. סטאלין החל באותם הימים בהנהגת קרב-מגננה המבוסס על משולש הערים, קרב שדחק את הצבא הגרמני שאינו מורגל בחורף הקשה אל המרחבים הסמוכים לערים.

ראשי הצבא הגרמניים יעצו להיטלר במועד זה להכנס אף-הם למגננה ולדחות את המשך הכיבוש לאביב, אולם היטלר סרב להצעה ואף הדיח כמה מראשי צבאו. יש האומרים כי מבצע **ברברוסה** מהווה הנקודה בה היטלר איבד את תפיסת המציאות השקולה שלו, והחל להיות מונהג מרגש ויצרים שגרמו לטעויות קרדינליות.

גרמניה הופתעה מהנחישות של החיילים הרוסיים, שנכונותם ללחום ולהחזיק בעמדותיהם עד הסוף הסבו לה כ-400,000 חללים. בנוסף, עם תחילת המתקפה החלה רוסיה במבצע יעיל ומהיר להעתקת מפעלי התעשייה שלה ממערב רוסיה אל מזרח רוסיה, מה שאפשר לה להמשיך ולייצר נשק ותחמושת על-אף המתקפה. במקביל, פינוי המפעלים איפשר לרוסים לנקוט במדיניות ה'**ה'אדמה החרוכה**' – השמדת היבול ומפעלי התעשייה בשטחים העתידים להכבש בטרם מגיע אליהם הצבא הגרמני. השמדה זו הכבידה על מערך הלוגיסטיקה של הצבא הגרמני, שנאלץ לשנע תחמושת, חיילים, אספקה ומזון מרחק אלפי קילומטרים, זאת כאשר כלי רכבם אינם ערוכים לנוע בחורף הרוסי הקר.

בקיץ 1942 החל הצבא הגרמני לתקוף בחזית דרום-רוסיה, במטרה להגיע אל שדות הנפט בקווקז ובמטרה לכבוש את שתי גדות נהר הוולגה וכך לנתק את מוסקבה מאספקתה. באוקטובר 42 מנע הצבא הרוסי את הכיבוש הגרמני הזה. מתקפה זו בנתה את מיתוס "קרב סטלינגרד", שהיה לאבן דרך בהיסטוריה הצבאית העולמית.

? במה הפר מבצע ברברוסה את הסכם ריבנטרופ-מולוטוב?

? מהי מדיניות "אדמה חרוכה"?

? בעקבות דיבזיות הוורמאכט, איזה כוחות נאציים בדרך-כלל נעו?